

บทความวิจัย

การใช้บริการโตะะบิแดในการสร้างเสริมสุขภาพของสตรีมุสลิม ในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด

ตำนานานาณี วัดเสี้ยน* นที เกื้อกูลกิจการ** โสเพ็ญ ชูนวน**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจการใช้บริการโตะะบิแดในการสร้างเสริมสุขภาพของสตรีมุสลิมในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด เกี่ยวกับประเภทของการใช้บริการโตะะบิแด ความพึงพอใจ และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้บริการโตะะบิแด กลุ่มตัวอย่าง คือ สตรีมุสลิมหลังคลอดที่เคยใช้บริการโตะะบิแดจำนวน 101 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับประเภทของการใช้บริการโตะะบิแด และความพึงพอใจต่อการใช้บริการโตะะบิแด โดยวิธีการทดสอบซ้ำ ได้ค่าความสอดคล้องในการประเมิน 2 ครั้ง เท่ากับ ร้อยละ 96.78 และ 90.46 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการโตะะบิแดในการสร้างเสริมสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 96.04 โดยมีการทำนําคูอาร์ (อายุตาวา) มากที่สุด (ร้อยละ 91.75) รองลงมาเป็นการฝากครรภ์ (ร้อยละ 88.66) การยกทอ้ง (ร้อยละ 87.63) การตรวจครรภ์ (ร้อยละ 85.57) และการปฏิบัติตัวตามคำแนะนำ (ร้อยละ 85.57) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.44, SD = 0.87$)

สำหรับระยะคลอด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการโตะะบิแดในการสร้างเสริมสุขภาพในระยะคลอด คิดเป็นร้อยละ 40.59 โดยมีการใช้บริการเสริมสร้างกำลังใจมากที่สุด (ร้อยละ 92.68) รองลงมาเป็นการลดปวด (ร้อยละ 63.41) และการเตรียมความพร้อมในการคลอด (ร้อยละ 60.98) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.73, SD = 1.02$)

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลหนองจิก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ส่วนระยะหลังคลอด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการโตะบีแดในการสร้างเสริมสุขภาพในระยะหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีการนัดตัวให้มดลูกเข้าอู่มากที่สุด (ร้อยละ 90.10) รองลงมาเป็นการวางก้อนเส้า (ร้อยละ 79.21) การนวดเต้านม (ร้อยละ 66.34) การใช้สมุนไพรอาบน้ำหลังคลอด (ร้อยละ 66.34) และการใช้สมุนไพรขี้ควาปลา (ร้อยละ 63.37) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.80, SD = 0.80$)

นอกจากนี้ สตรีมุสลิมมีการรับรู้ประโยชน์จากการใช้บริการโตะบีแดในการสร้างเสริมสุขภาพว่า ช่วยให้สุขภาพแข็งแรงและมีความสุขสบาย ช่วยให้คลอดง่าย ช่วยลดปวดในระยะคลอด ช่วยเสริมกำลังใจ มีความสุขและจิตสงบ และช่วยให้ประหยัด

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การใช้บริการโตะบีแดในการสร้างเสริมสุขภาพของสตรีมุสลิมมีประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ในการผดุงครรภ์ เพื่อช่วยให้สตรีมุสลิมมีสุขภาพที่ดีในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด

คำสำคัญ: การใช้บริการโตะบีแด; การสร้างเสริมสุขภาพ; สตรีมุสลิม

ความเป็นมาของปัญหา

ในอดีตการใช้บริการกับผดุงครรภ์โบราณเป็นที่นิยมกันมาก เนื่องจากสถานบริการมีน้อย ถนนหนทางไม่สะดวก ปัจจุบัน สตรีตั้งครรภ์ในหลายพื้นที่หันมาใช้บริการกับสถานบริการสาธารณสุขของรัฐมากขึ้น ขณะเดียวกันมีการคลอดกับผดุงครรภ์โบราณลดลง อย่างไรก็ตาม สตรีตั้งครรภ์มุสลิมที่อาศัยอยู่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล ยังนิยมใช้บริการของโตะบีแด ซึ่งเป็นผดุงครรภ์โบราณมากกว่าสตรีตั้งครรภ์ในภูมิภาคอื่นของไทย (สุตารัตน์, 2547) สตรีตั้งครรภ์บางกลุ่มยังเลือกใช้บริการจากโตะบีแด ส่วนหนึ่งเชื่อว่า การตั้งครรภ์เป็นภาวะปกติ (เจียรนัย, 2544) ไม่ใช่การเจ็บป่วยที่จะต้องเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาล การฝากครรภ์กับโตะบีแดเปรียบเสมือนไปหาหมอ ดังนั้น สตรีตั้งครรภ์มุสลิมจึงไปใช้บริการกับโตะบีแด (ยูซุฟ, 2551) ทั้งนี้ โตะบีแดจะเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจในการดูแลสุขภาพอนามัยมารดาและเด็กในชุมชน โดยบริการของโตะบีแดมีคุณสมบัติวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยคำนึงถึงด้านจิตใจและจิตวิญญาณเป็นสำคัญ ด้วยลักษณะสำคัญของการให้บริการโตะบีแดจะอ่านดูอาร์ (ขอพรพระเจ้า) ทุกครั้ง (จินตนา, 2548) อีกทั้งความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างมุสลิมด้วยกัน ทำให้รู้สึกไว้นือเชื่อใจโตะบีแดที่นับถือศาสนาเดียวกันมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น (สุตารัตน์, 2547)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า เหตุผลที่ทำให้สตรีตั้งครรภ์ใช้บริการโตะบีแด เนื่องจากกลัวไปคลอดที่โรงพยาบาลไม่ทัน (จินตนา, 2548) อย่างไรก็ตาม มีสตรีตั้งครรภ์บางรายต้องการคลอดกับโตะบีแด แต่ฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมด้วยเพื่อที่จะขอสูติบัตร อีกทั้งกรณีการคลอดกับโตะบีแดไม่ได้ ก็จะสามารถในการส่งต่อ เนื่องจากมีประวัติที่สถานบริการแล้ว สตรีตั้งครรภ์บางรายถึงแม้ไม่ตั้งใจคลอดกับโตะบีแด แต่ก็ต้องฝากครรภ์กับโตะบีแดด้วย เพราะถือว่า เป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันมา (สุตารัตน์, เจ๊ะเหล๊ะ, อับดุลรอฮ์หมาน, พิพัฒน์, มุหมัดดาอ๊ะ, และโนรมาน, 2549) ขณะเดียวกันภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ทำให้มีความยากลำบากในการเดินทาง และประชาชนไม่กล้าเดินทางออกจากบ้านในเวลาากลางคืน (พิไลพร, นิจนาด, และปะอียาร์, 2550) เป็นเหตุให้สตรีตั้งครรภ์

Promoting Health of Muslim Women During Antepartum, Intrapartum, and Postpartum Periods

Tuanhananee Watsen* Natee Geurgoolgitjagan** Sophan Chunuan**

Abstract

This study aimed to describe the utilization of traditional birth attendants' services in promoting health of Muslim women during antepartum, intrapartum and postpartum periods in term of choices of services, satisfaction and perception of benefits of the services. One hundred and one women who had experiences of using the traditional birth attendants' services were recruited. Data regarding traditional birth attendants' services provision were collected using a set of questionnaires. Their content validity was examined by three experts. The questionnaires on choices of services and satisfaction of the traditional birth attendants' services were examined for reliability using test-retest method, yielding the percentage of agreement between 2 time measures of 96.78 and 90.46, respectively. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that 96.04% of subjects used traditional birth attendants' services during their antepartum period. During their pregnancy, the incantation water was the most commonly used service (91.75%), followed by general antenatal care service (88.66%), lifting the womb (87.63%), and practicing following the birth attendants' suggestions (85.57%). Overall subjects were satisfied with traditional birth attendants' services during antepartum period at a moderate level. ($M = 3.44$, $SD = 0.87$)

During their intrapartum period, only 40.59% of the subjects used traditional birth attendants' services. They were most commonly used for empowerment on their childbirth (92.68%), followed by pain reduction (63.41%), and childbirth preparation (60.98%). Overall subjects were satisfied with traditional birth attendants' services during the intrapartum period at a high level. ($M = 3.73$, $SD = 1.02$)

* Registered Nurse, Nhongjig hospital, Pattani Province, Thailand.

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

During their postpartum period, all subjects used traditional birth attendants' service (100%). Uterine massage was the most commonly used service (90.10%), followed by abdominal warming massage using heated stone (79.21%), breast massage (66.34%), herbal bath (66.34%), and herbal therapy for lochia removal (63.37%). Overall subjects were satisfied with traditional birth attendants' services during postpartum period at a high level. ($M = 3.80$, $SD = 0.80$)

In addition, the subjects reported that the benefits of using traditional birth attendants' services were making them healthy and comfortable, reducing the delivery period and labor pain, getting support, happiness and peacefulness, and economization.

The findings indicate that the traditional birth attendants' services can be useful to be integrated into midwifery care for improving Muslim women's health during antepartum, intrapartum, and postpartum periods.

Keywords: traditional birth attendants' services; promoting health; Muslim women